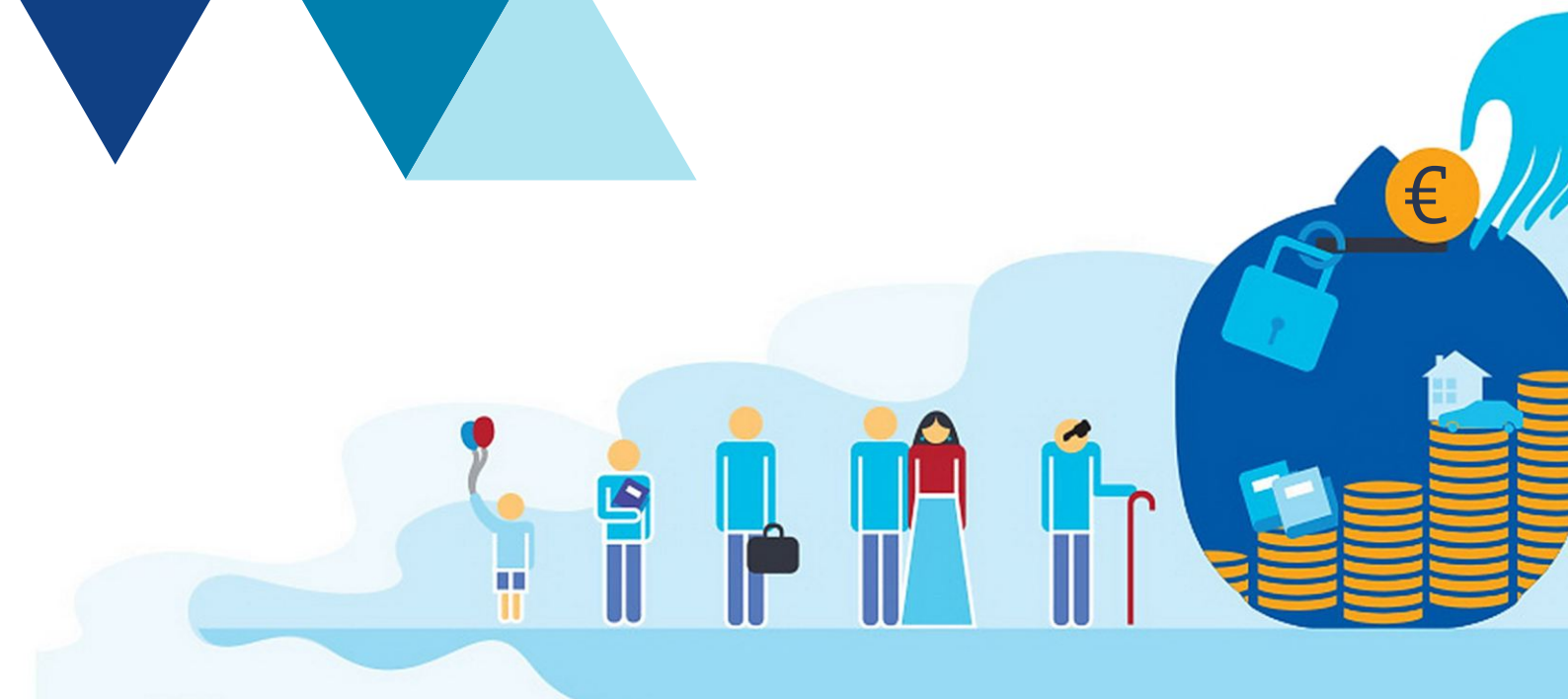

CFA Society
Romania

VIITORUL SISTEMULUI DE PENSII DIN ROMANIA

Studiu realizat in luna decembrie 2019 de Asociatia CFA Romania

Autori:

Cristian Popa, CFA – membru in Consiliul Director al Asociatiei CFA Romania

Adrian Ionut Codirlasu, CFA – Presedinte al Asociatiei CFA Romania

Dragos Cabat, CFA – membru in Consiliul Director al Asociatiei CFA Romania

Contributori:

Andreea Anghel, CFA – membra in Asociatia CFA Romania

Florentina Almajanu – director general al Asociatiei CFA Romania

Mihai Purcarea, CFA – membru in Consiliul Director al Asociatiei CFA Romania

Silviu Chitu, CFA – project manager al Asociatiei CFA Romania

Cuprins

Introducere	2
Cap.1: Contextul actual	4
Cap.2: Sustenabilitatea sistemului public de pensii.....	8
Cap.3: Pilonul 1 versus Pilonul 2.....	14
Cap.4: Concluzii – Provocari pentru sistemul de pensii din Romania	18
Cap.5: Cele 10 principii ale sistemului ideal de pensii.....	20
Ce poti face tu!	24
Anexe	26

Introducere

Pensiile sunt un subiect actual, iar noi, Asociatia CFA Romania am realizat acest studiu care isi propune sa prezinte solutii pentru asigurarea unui sistem de pensii solid, bine structurat, care sa raspunda cat mai bine nevoilor societatii.

Securitatea financiara dupa pensionare are o importanta covarsitoare atat pentru indivizi, cat si pentru societate, in ansamblu, fiind necesar ca majoritatea tarilor sa faca fata efectelor sociale, economice si financiare ale imbatranirii populatiei.

Determinarea celei mai bune structuri a unui sistem de pensii sigur este o provocare, constituind un subiect ce acopera aspecte privind politicile guvernamentale, practicile angajatorilor, educatia financiara, nevoile investitorilor individuali si nu numai.

In viitor vor fi necesare schimbari majore in ceea ce priveste sistemul de pensii din Romania, deoarece o proportie importanta a populatiei va ajunge la pensie, nu va mai munci si se va baza pe economiile proprii, pe veniturile altor membri ai familiei si/sau pe guvern.

Tinand cont de aceasta tendinta, consideram ca sunt necesare masuri care sa raspunda acestor provocari, astfel incat sistemul de pensii sa poata furniza venituri adecvate care pot fi sustinute pe termen lung si care sa se bucure in acelasi timp de increderea comunitatii.

In acest studiu ne-am propus sa raspundem la cateva intrebari cum ar fi:

- De ce acest Studiu?
- De ce am ales acest subiect pentru Studiu?

Raspunsurile noastre sunt destul de simple:

In primul rand pentru ca ne pasa!

Pentru ca Asociatia CFA Romania are peste 240 de membri, detinatori ai certificarii CFA®, specialisti in pietele financiare, cu o mare capacitate de analiza si dornici sa isi dedice timpul si energia cu scopul de a ajuta societatea sa inteleaga mai bine provocarile contemporane.

Am realizat acest Studiu pentru ca avem expertiza si cunostintele necesare, dar si pentru ca ne preocupa subiectul. Specialistii care detin certificarea CFA®, singuri sau in colaborare cu alte institutii sau specialisti din diverse domenii, au realizat de-a lungul timpului foarte multe studii, rapoarte, "white papers", analizand diverse pietele financiare din multe perspective. Un exemplu in acest sens este studiul realizat de Mercer pentru CFA Institute, "Sistemul Ideal de Pensii".

Asociatia CFA Romania este organizatia membra a CFA Institute si totodata asociatia locala a profesionistilor in investitii, avand ca obiectiv principal acela de a sprijini dezvoltarea pietei financiare, de a implementa excelenta profesionala si etica in sectorul financiar romanesc.

Lucrarea curenta face parte dintr-un demers mai mare al Asociatiei CFA Romania, si anume Campania de educatie financiara denumita "Generatia I".

"Generatia I", generatia independenta, este un concept care apartine Asociatiei CFA Romania si la care s-a ajuns pornind de la realitatea pensionarilor din Romania.

Din pacate, varsta pensionarii presupune, pentru majoritatea populatiei, aparitia unei dependente de factori externi: de stat, de copii, de alte surse de sprijin financiar. Insa nu pentru toti, daca observam atent, sunt oameni in jurul nostru care nu traiesc astfel la varsta pensionarii si asta in pofida faptului ca nu au extrem de multe resurse financiare. Insa ei au cultivat un spirit liber toata viata, o independenta care le-a permis sa faca lucruri fara sa fie constransi de anumite circumstante sau imprejurari, fara sa fie impinsi de la spate. Ei sunt oamenii care isi administreaza propriile resurse, economisesc, investesc, se informeaza constant.

Prin intermediul acestei campanii, Asociatia CFA Romania nu se adreseaza unei generatii definita academic, pe baza unor factori demografici. In acceptiunea noastra, "Generatia I" insumeaza toate generatiile, toti oamenii, indiferent de varsta, pentru care valoarea principala este independenta, sub toate formele ei, incluzand-o pe cea financiara.

Aceasta initiativa a fost lansata pentru a ne sustine in popularizarea conceptului independentei financiare si vrem sa indemnăm cat mai multi oameni sa aspire la ea, sa isi doreasca sa faca parte din "Generatia I".

Actualmente, independenta financiara se deprinde prin auto-educatie si testare.

In Romania educatia financiara inca este la inceput, dar se fac pasi in directia potrivita. Asadar, inca nu avem resurse suficiente, puse la dispozitie oamenilor, pentru a dobandi educatia financiara necesara oricarui om dintr-o societate civilizata.

Membrii "Generatiei I", la care noi aspiram, sunt aceia care fac eforturi din proprie initiativa pentru a invata cum sa isi gestioneze resursele financiare. Sunt cei care merg la specialisti si intreaba unde pot investi, pentru a obtine un venit suplimentar constant. Sunt cei care, prin exercitiu, inteleg valoarea bugetului cheltuielilor si economiilor si aplica gesturi mici de responsabilitate financiara in viata de zi cu zi.

Independenta financiara se educa si este unul dintre pilonii unei societati sanatoase si unei vietii implinite. "Generatia I" ar trebui sa stie ca nu suntem fortati sa traim cu impresia unui viitor sumbru, ci ca putem face eforturi mici, in fiecare zi, pentru a invata cum sa ne gestionam resursele. Independenta financiara nu inseamna bogatie si oamenii nu trebuie sa se lase descurajati de faptul ca nu o pot obtine. Consideram ca prin educatie si informare corecta, oamenii pot invata cum sa traiasca liber si independent in orice etapa a vietii si indiferent de nivelul resurselor lor financiare.

Capitolul 1 - Contextul actual

Subiectul pensii, a fost, este, si va fi important datorita impactului major asupra intregii societatii si a persoanelor care depind de veniturile din pensii.

Contextul actual este cu atat mai animat, cu cat au avut sau ar fi putut avea loc schimbari majore in ultima perioada.

Amintim aici cateva teme de importanta ridicata in jurul subiectului pensii, care se evidentiaza in perioada curenta:

Cresterile pensiilor publice: dupa doi ani de cresteri cu 10% si 15% a punctului de pensie, in 2020 acesta ar urma sa creasca cu inca 40%, fapt care, desi ne bucura bunicii si parintii, vine cu riscuri la adresa stabilitatii financiare a tarii punand presiune pe deficitul bugetar si ingreunand finantarea acestuia. In plus, alocarea unei parti tot mai mari din resursele bugetare catre pensii si salarii lasa foarte putin spatiu pentru finantarea investitiilor publice, a sistemului de sanatate, educatie etc.

De asemenea, pe langa inca o crestere anuntata pentru anul 2021, legislatia in vigoare prevede si o recalculare a pensiilor, care desi regleaza anumite discrepante, vine cu o presiune si mai mare asupra bugetului statului, in urma recalcularii existand doar posibilitatea cresterii pensiilor. Presiunea la care este deja supus bugetul Romaniei, face ca deficitul estimat sa atinga 4,4% in 2019, mult peste nivelul de 3% impus de Pactul de Stabilitate si Crestere, cu perspective de inrautatare pentru anii urmasori. Mai mult, ca urmare a masurilor mai sus amintite, ponderea cheltuielilor publice cu pensiile, va creste cu peste 5% din PIB pana in 2022, ceea ce va face dificila sustenabilitatea bugetului de stat si nu va lasa loc pentru fonduri alocate investitiilor publice pentru cel putin un ciclu economic. Aceste constrangeri bugetare vor avea un impact negativ asupra cresterii economice viitoare.

Anul 2019 a adus multe incertitudini referitoare la Pilonul 2 de pensii, si desi o parte din riscurile majore au fost evitate in ultimul moment, modificari semnificative au fost aduse la felul in care functioneaza administratorii fondurilor de pensii private, astfel:

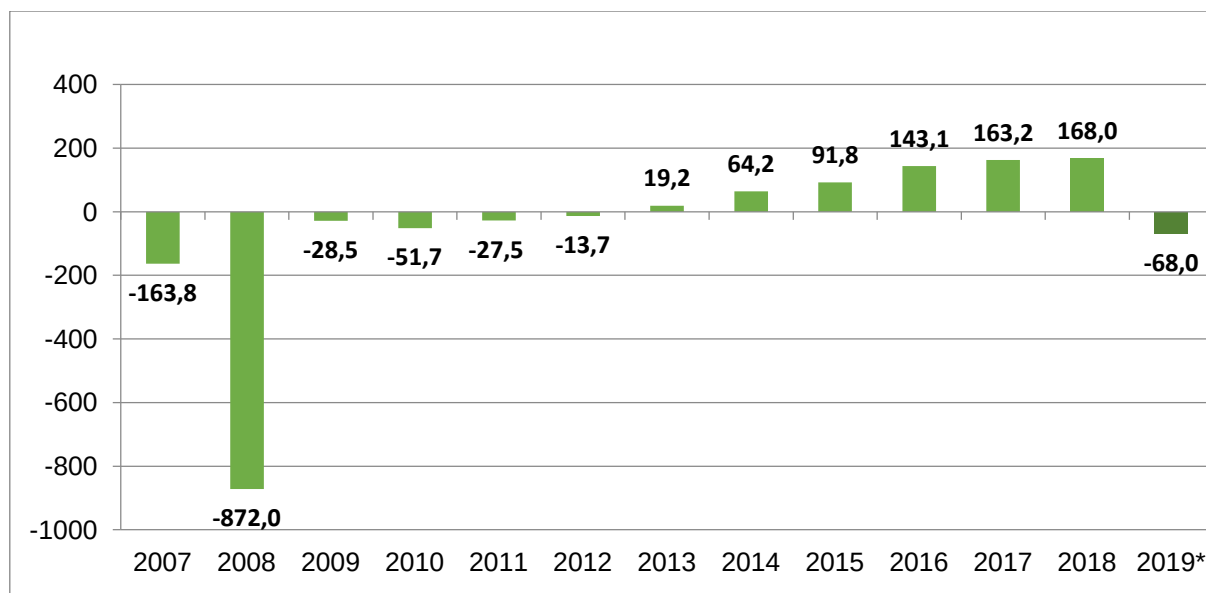
- au fost majorate cerintele de capital, desi activitatea de administrare in sine nu a suferit modificari, este aceeaasi, iar riscurile administrarii contributiilor nu sunt mai mari. Administratorii trebuie sa creasca cu peste 120%, in medie, capitalul investit in aceste companii;
- comisioanele brute au fost reduse semnificativ, cu peste 40%;
- veniturile nete (de taxe A.S.F. si C.N.P.P.) au scazut cu aproximativ 60%;
- concomitent au crescut cheltuielile obligatorii prin legislatie (in majoritatea lor taxe percepute de autoritati publice, spre exemplu a fost introdusa o noua taxa, de 0,5% din sumele colectate, de platit catre C.N.P.P.).

Reducerea semnificativa a veniturilor din comisioane si cresterea taxelor percepute de autoritatile publice (A.S.F., C.N.P.P., F.D.G.S.P.P.) conduce la situatia absurda in care peste 70% din comisioanele platite de romani pentru administrarea pensiilor lor private se duc la Stat, desi administratorii privati sunt cei care administreaza efectiv fondurile de pensii de Pilon 2.

Astfel, prin cresterea costurilor si a cerintelor de capital, concomitent cu reducerea semnificativa a veniturilor, activitatea de administrare a fondurilor de pensii ar putea deveni neeconomica, punand sub semnul intrebării viitorul pensiilor private din Romania.

Pentru prima data in ultimii 7 ani, administratorii pierd bani.

Rezultatul financiar net anual al administratorilor (mil. RON)

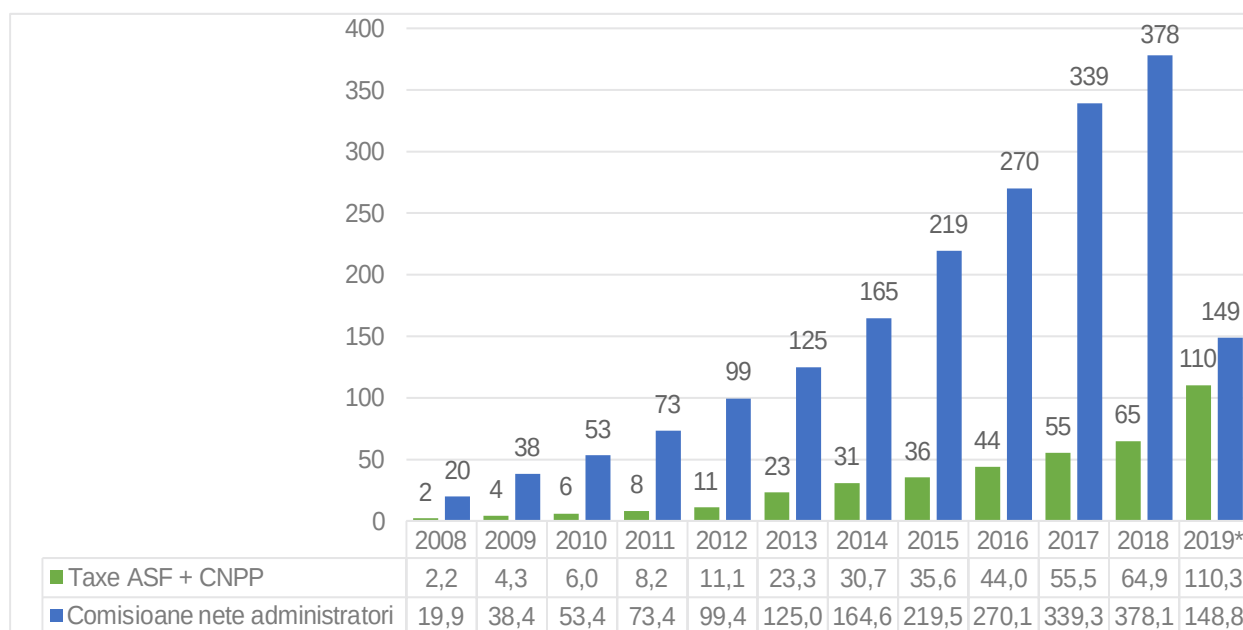
**rezultat la 6 luni anualizat*

Surse: Ministerul Finantelor Publice, Registrul Comertului, site-urile administratorilor

Coroborate, toate aceste modificari legislative care au avut loc la sfarsitul anului 2018 si in anul 2019, au facut neprofitabile companiile care administreaza aceste fonduri de pensii. In primele 6 luni ale anului 2019, si pentru prima data in ultimii 7 ani, administratorii de fonduri private de pensii au inregistrat pierderi semnificative de 34 milioane RON. Acest aspect nu face doar neatractiva din punct de vedere economic activitatea administratorilor de pensii Pilon 2 insa poate conduce la decizii de iesire din piata a administratorilor.

Agentii economici privati ar putea decide incetarea activitatii in conditiile in care activitatea desfasurata nu este profitabila sau le aduce pierderi si riscuri financiare si reputationale semnificative. O alta posibila decizie a acestora ar putea fi consolidarea pietei prin fuziuni si achizitii. In aceasta situatie se poate vorbi de o reducere a competitivitatii acestei industrii, concurenta dintre administratorii de fonduri de pensii reducandu-se in aceasta situatie, ceea ce pe termen lung ar putea reprezenta un dezavantaj pentru participantii la fondurile de pensii, mai ales in conditiile in care numarul administratorilor de pensii private s-a redus la 7 in anul 2019 fata de 14 in anul 2008 cand a fost lansat Pilonul 2.

Administratorii, impovarati de taxele ASF si CNPP (prin OUG 114/2018), cifrele in mil RON.

**estimare 2019*

Sursa: calcule Asociatia CFA Romania

Analizand ultimul an de activitate, in ceea ce priveste Pilonul 2 de pensii private, prevederile OUG 114/2018 ar fi condus la nationalizarea de-facto a fondurilor private de pensii prin eliminarea de pe piata a societatilor de administrare. Acesta situatie era cauzata de combinantia a doua masuri care impreuna creau un mix extrem de nociv: reducerea drastica a veniturilor administratorilor de fonduri private de pensii si majorarea exponentiala a cerintelor de capital a administratorilor fondurilor de pensii private Pilon 2.

Reducerea veniturilor administratorilor s-a realizat prin plafonarea la 1% (de la maxim 2,5%) a comisionului aplicat contributiilor lunare incasate la fondurile de pensii administrate privat. Trebuie mentionat insa faptul ca cea mai mare parte a acestui comision este directionata catre institutii ale statului: 0,5% este directionat catre Casa Nationala de Pensii Publice (taxa nou introdusa), iar 0,25% catre Autoritatea de Supraveghere Financiara. Astfel administratorul fondului de pensii Pilon 2 ramane doar cu 0,25% din comisionul aplicat. De asemenea, comisionul din activele administrate a fost redus semnificativ de la maxim 0,6% pe an la 0,24% pe an, atata timp cat performanta nu depaseste rata inflatiei, asa cum a fost cazul in prima parte a acestui an. Din aceste comisioane administratorii trebuie sa suporte cheltuielile de administrare, precum si costul tranzactiilor necesare administrarii portofoliului fondului de pensii.

In ceea ce priveste comisionul anual de administrare, acesta este legat de rata inflatiei, rata care a inregistrat o volatilitate ridicata in ultimii ani. Insa in situatiile de majorarea a ratei inflatiei, randamentele fondurilor de pensii vor scadea si prin urmare comisionul anual de administrare perceput va scadea. Motivul este faptul ca aproape 70% din portofoliile fondurilor de pensii sunt investite in instrumente purtatoare de dobanda fixa (in special titluri de stat). In cazul majorarii ratei inflatiei, curba de randament aferenta acestor tipuri de instrumente se va deplasa in sus (ratele de dobanda vor creste) iar asta va aduce cu sine o scadere a pretului acestor instrumente. Prin urmare, marcarea la piata a portofoliului de obligatiuni detinut de fondurile de

pensii va conduce la o pierdere de valoare datorata doar evolutiei ratei inflatiei. Important de mentionat este si faptul ca fondurile de pensii nu pot controla si/sau influenta rata inflatiei, aceasta fiind in principal influentata de mixul de politici (fiscala si monetara), precum si de evolutiile economice generale. O solutie de diminuare a impactului ratei inflatiei asupra randamentului fondurilor de pensii ar putea fi reducerea expunerii acestora pe Romania si diversificarea internationala (si implicit valutara) pe instrumente purtatoare de dobanda (aceasta diversificare internationala ar aduce si un plus de randament din conversia valutara, avand in vedere trendul de depreciere al leului si corelatia dintre evolutia cursului de schimb si diferentialul de inflatie).

Cerintele de capital au fost crescute exponential, conform OUG 114/2018 ajungand si la 10% din contributi.

Combinarea celor doua masuri ar avea potentialul de a face activitatea administratorilor de fonduri neviabila economic conducand astfel la eliminarea de pe piata a acestora, posibil chiar intr-un orizont de timp foarte scurt.

Mai mult, printr-o noua OUG 38/2019, Guvernul a vrut sa pregateasca iesirea administratorilor din piata, dorind reglementarea unui administrator special pentru cazul in care administratorii se retrag de pe piata - si anume o institutie publica, Fondul de Garantare a Drepturilor din Sistemul de Pensii Private. Desi varianta finala a OUG nu a inclus prevederea, in spatiul public a aparut proiectul Ordonantei asa cum se dorea a fi publicata initial, observandu-se preocuparea pentru un scenariu de iesire din piata a administratorilor.

De asemenea, printr-o alta ordonanta de urgenta, Guvernul a facut optionale contributiile la Pilonul 2 de pensii. Insa aceasta masura a avut un efect extrem de redus in ceea ce priveste mutarea contributiilor de la Pilonul 2 la Pilonul 1. Era de asteptat aceasta reactie a persoanelor detinatoare de cont de pensie Pilon 2, avand in vedere ca persoana care opta pentru Pilonul 1 primea "puncte de pensie", puncte a caror valoare este stabilita prin lege, insa nimeni nu poate garanta ca acele legi vor mai fi in vigoare in 20-30 de ani. Comparativ cu Pilonul 1, in cazul Pilonului 2, persoanele detin unitati de fond in conturi individuale. Aceste unitati de fond sunt proprietatea participantului la Pilonul 2 de pensie, produc randament pentru acesta si se mostenesc, spre deosebire de punctele din Pilonul 1 care la deces se pierd.

In sedinta din 30 mai 2019, Guvernul a adoptat un proiect de ordonanta de urgenta prin care reduce cerintele de capital, de la un nivel de pana la 10% din contributiile totale la 8% din contributiile din anul anterior. Totodata sunt introduse stimulente in sensul reducerii cerintelor de capital in cazul in care fondurile investesc in parteneriate public-privat.

Cu toate acestea, daca din parteneriatul public-privat rezultau obligatiuni sau actiuni cotate, acestea puteau fi achizitionate de catre fondurile de pensii si pe legislatia actuala. Este adevarat, fara a aduce un beneficiu la cerinta de capital. Insa, mai este o posibilitate, si anume investitii in actiuni necotate, permise de noua ordonanta. Acestea sunt insa foarte riscante si extrem de greu de evaluat, pentru aceste instrumente nefiind disponibil un pret public. In cazul investitiilor in aceste instrumente (actiuni necotate), practic s-ar ajunge la o situatie atipica, contraintuitiva, invers decat sustine teoria financiara, si anume atunci cand este crescut riscul pentru contributorul la Pilonul 2, scade cerinta de capital a administratorilor acestor fonduri.

Capitolul 2 - Sustenabilitatea sistemului public de pensii

În anul 2018 Institutul National de Statistica a publicat cifre privind "Drepturile de pensie acumulate la sfarsitul anului 2015", în contextul procesului de îmbătrânire a societății și al cerințelor europene de transparență.

Concret, aceste cifre arată valoarea prezenta a obligațiilor pe care statul le are cu plata pensiilor viitoare, atât pentru persoanele aflate la pensie cât și pentru beneficiile acumulate până în prezent de persoanele aflate în câmpul muncii. Cifrele relevate de I.N.S. sunt semnificative: datoria implicită a statului cu pensiile viitoare, era, la finalul anului 2015 de 1.295 miliarde lei (aproximativ 288 miliarde EUR, la cursul de schimb EUR/RON din anul 2015), sau aproximativ 182% din PIB-ul aceluși an.

Pentru analiza curentă însă, relevantă este și evoluția punctului de pensie din ultimii ani. Astfel, am ajustat cifrele publicate de I.N.S. cu maririle generoase de pensii publice generoase acordate în ultimii ani și cu prevederile legii privind creșterea punctului de pensie pentru anii următori, până în anul 2021. Ajustând cifrele publicate în 2015 cu evoluțiile ulterioare și prevăzute de lege, valoarea actualizată a drepturilor de pensie acumulate este estimată a fi 2.821 miliarde lei la finalul anului 2021 (aproximativ 590 miliarde EUR la cursul de schimb din prezent), reprezentând 250% din PIB-ul nominal estimat pentru acel an.

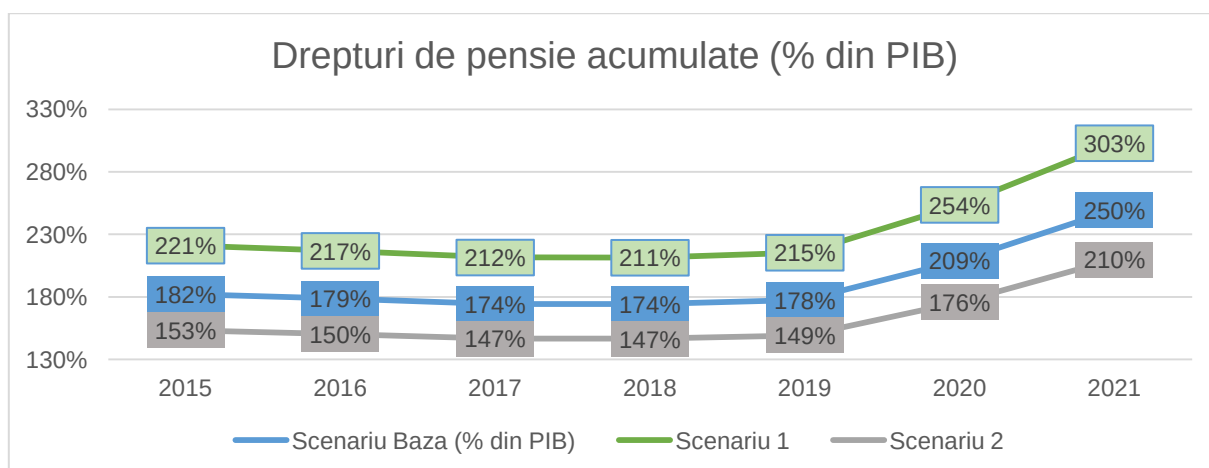
Drepturi de pensie acumulate 2015 (mil RON)

An	Valoare punct de pensie (lei)	Scenariu de baza (mil lei)	Scenariu S1	Scenariu S2	PIB (mil lei)	Scenariu Baza (% din PIB)
2015	830,20	1.295.483,20	1.571.952,69	1.089.501,33	711.000,00	182%
2016	871,70	1.360.241,76	1.650.531,39	1.143.963,28	761.000,00	179%
2017	958,75	1.496.078,68	1.815.357,32	1.258.202,12	858.000,00	174%
2018	1050,00	1.638.469,48	1.988.135,78	1.377.952,78	940.400,00	174%
2019	1155,00	1.802.316,42	2.186.949,36	1.515.748,06	1.015.200,00	178%
2020	1435,00	2.239.241,62	2.717.118,90	1.883.202,14	1.071.036,00	209%
2021	1808,33	2.821.808,54	3.424.011,63	2.373.140,90	1.129.942,00	250%

Sursa: I.N.S., estimări Asociația CFA România pentru anii 2016-2021

În graficul de mai jos prezentăm valoarea drepturilor de pensie acumulate, valoare publicată de Institutul National de Statistica pentru finalul anului 2015. De asemenea, calculăm valoarea acestor drepturi ajustând cifra comunicată de I.N.S. cu evoluțiile punctului de pensie operate în perioada 2016-2019 și cu creșterile anunțate de punct de pensie, conform legislației în vigoare, pentru perioada 2019-2021.

Setul de date include o analiză a sensibilității pentru sistemele de pensii care nu sunt înregistrate în conturile naționale, indicând în ce măsură valoarea drepturilor la pensie se poate modifica dacă rata de actualizare este mai mare sau mai mică (+/-1%) decât cea convenită la scenariul de bază. Toate cele 3 scenarii pleacă de la cifrele publicate de I.N.S. și calculează datoria implicită estimată pentru anii ulterioari anului 2015 conform celor de mai sus. Scenariul S1 folosește o rată de discount cu 1% mai mică, de aici și valoarea prezenta mai mare, în timp ce Scenariul S2 folosește o rată de discount mai mare, de aici și valoarea prezenta mai mică a obligațiilor statului cu pensiile.

Sursa: I.N.S., calcule Asociatia CFA Romania

Important de mentionat: estimarile nu includ si recalcularea pensiilor si ajustarea sistemului de puncte de pensie, mecanism prevazut de legea actuala si care ar putea creste suplimentar eforturile statului in anii 2021-2022. Aceasta prevedere ar putea duce valoarea drepturilor de pensie acumulate ca procent din PIB **la peste 300%!**

Facand o comparatie, datoria publica a Romaniei este in prezent in jur de 35% din PIB. Astfel, Romania se poate lauda cu o datorie publica explicita mica, insa considerand si obligatiile implicite cu drepturi de pensie ale cetatenilor (drepturile pensionarilor in plata si drepturile acumulate de catre persoanele active pana in prezent) se poate observa dimensiunea poverii reale semnificativ mai mare.

Prezentam mai jos estimarea deficitelor Casei Nationale de Pensii Publice:

Ipoteze folosite:

- PIB nominal creste cu 5,5%;
- Punctul de pensie creste doar cu inflatia de 3% dupa 2021;
- Populatia scade conform estimarilor I.N.S., numarul de salariati scade conform scaderii populatiei;
- Populatia de peste 65 de ani creste conform estimarilor I.N.S., numarul de pensionari creste conform cresterii populatiei peste 65 de ani.

An	Deficit CNPP (% din PIB)	Populatie (mil, INSSE)	Populatie 65 ani si peste (mil, INSSE)	Nr Pensionari (mil, stat+agri, CNPP)	Angajati (mil)
2013	1,92%			5,25	
2014	2,05%			5,20	
2015	2,62%	19,80	3,41	5,15	
2016	2,07%	19,67	3,42	5,10	5,24
2017	1,58%	19,55	3,44	5,05	5,43
2018	0,50%	19,42	3,45	5,02	5,39
2019	0,60%	19,29	3,47	5,04	5,36
2020	1,82%	19,16	3,48	5,06	5,32
2021	3,58%	19,04	3,50	5,09	5,28
2030	1,45%	17,89	3,63	5,29	4,97
2040	1,31%	16,45	3,79	5,51	4,57
2050	1,18%	15,08	3,94	5,73	4,19
2060	1,05%	13,78	4,09	5,95	3,83
Extrapolari, estimari proprii Asociatia CFA Romania					

Surse: C.N.P.P, estimari Asociatia CFA Romania

Rezultatele analizei noastre arata ca:

- Deficitul C.N.P.P. explodeaza incepand cu anul 2021;
- Ar putea dura aproape un deceniu ca deficitul sa revina la valori "normale" de aproximativ 1% din PIB;
- Trendurile demografice sunt foarte ingrijoratoare: mai multi pensionari si mai putini salariati.

DEMOGRAFIE: piramida populatiei, scaderea populatiei, cresterea numarului de pensionari/imbatranire

Proiectiile diverselor institutii arata continuarea trendului demografic descendent.

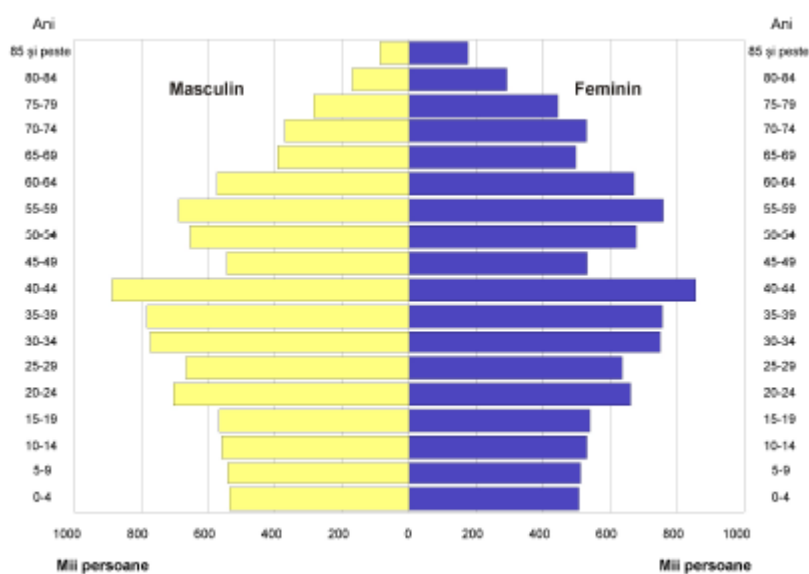
Conform prognozelor Organizatiei Natiunilor Unite, populatia Romaniei va continua sa se reduca, si va ajunge in 2050 la aproximativ 15,7 milioane. De asemenea, tot Organizatia Natiunilor Unite estima in anul 2017, faptul ca acest spor negativ va ajunge la 120 mii/an. In realizarea acestei estimari s-a luat in considerare o migratie neta intre 2015 si 2050 de numai 425 mii locuitori.

Conform prognozelor I.N.S., populatia Romaniei va ajunge in 2030 la 18 milioane, iar in 2060 intre 12 si 14 milioane (tabelul de mai jos).

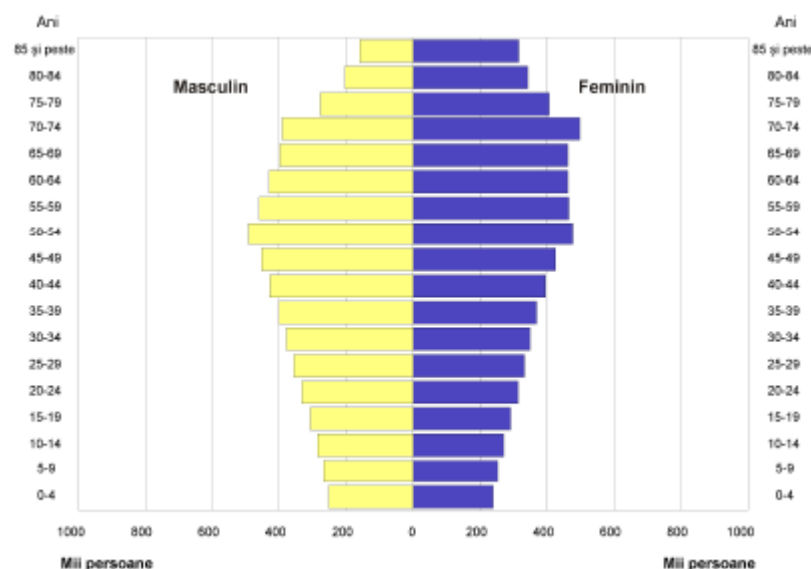
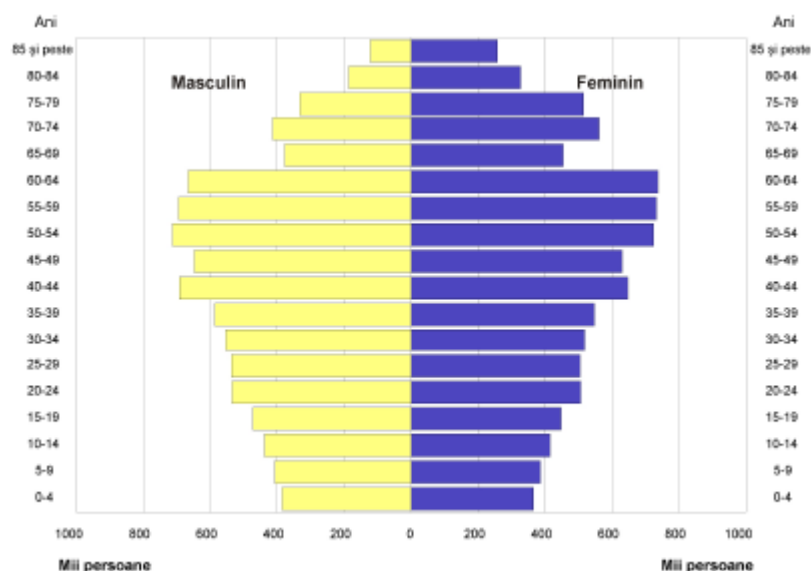
	2011		2030		2060	
	Mii persoane	(%)	Mii persoane	(%)	Mii persoane	(%)
Cu migratie externa						
Total	20121,6	100,0	18047,0	100,0	12946,7	100,0
0 - 14 ani	3189,6	15,9	2397,6	13,3	1567,8	12,1
15 - 64 ani	13684,3	68,0	12099,1	67,0	7921,9	61,2
65 ani si peste	3247,7	16,1	3550,3	19,7	3457,0	26,7
Fara migratie externa						
Total	20121,6	100,0	18121,9	100,0	13232,7	100,0
0 - 14 ani	3189,6	15,9	2441,0	13,5	1659,4	12,5
15 - 64 ani	13684,3	68,0	12131,5	66,9	8116,1	61,3
65 ani si peste	3247,7	16,1	3549,4	19,6	3457,2	26,2

Sursa: Institutul National de Statistica

Piramida pe grupe de varsta confirma imbatranirea populatiei.

2011

Sursa: date de la Institutul National de Statistica.

Ca urmare a acestei evolutii, raportul de dependenta creste de la 47 (in anul 2011) la 63 (in anul 2060) persoane tinere si varstnice raportate la 100 de persoane adulte.

Estimarea Eurostat (Anexa 1) este mai optimista in ceea ce priveste populatia. Conform Eurostat, populatia Romaniei va ajunge la 18 milioane in anul 2030, 16,3 milioane in anul 2050, 15,7 si 15 milioane in anul 2060 si respectiv in anul 2070. Aceeasi estimare a Eurostat este mai pesimista in ceea ce priveste rata totala de dependenta. Aceasta urmeaza sa creasca de la 49,1 (in 2016) la peste 80 (incepand cu anul 2050) persoane tinere si varstnice raportate la 100 de persoane adulte.

Motivele sunt atat sporul negativ, cat si migratia, Romania inregistrand a doua cea mai mare migratie dupa Siria, care este o tara aflata in razboi.

Mai mult, in perioada 2025 – 2035 se va inregistra un varf de pensionari, aferenta generatiei numita “generatia decreteilor”.

Nu numai ca populatia se va reduce, dar va si imbatrani, ceea ce va avea consecinte negative asupra dezvoltarii economice si de asemenea va pune o presiune puternica asupra sistemului public de pensii. Probabil acesta va deveni nesustenabil in lipsa majorarii substantiale a varstei de pensionare si/sau a majorarii fiscalitatii. Un exemplu in legatura cu majorarea varstei de pensionare: in prezent in Germania este o dezbatere cu privire la majorarea varstei de pensionare la 69 de ani, iar Germania este o tara care poate atrage lucratori tineri si cu grad inalt de calificare profesionala.

Evolutia viitoare a migratiei externe este greu de anticipat, aceasta depinzand de evolutia economica si sociala a tarii (factori interni), precum si de politicile de imigrare ale tarilor dezvoltate, care vor fi in stransa legatura cu evolutia economiilor acestor tari (factori externi). Probabil ca multi dintre romanii care ar fi plecat de la sat catre un oras mare din Romania (migratie interna din mediul rural catre mediul urban), aleg acum varianta plecarii direct in strainatate. Ca urmare, nu se intreveede o reducere in viitor a migratiei externe.

O solutie pentru sustenabilitatea sistemului de asigurari sociale ar putea fi importul de forta de munca, insa acesta depinde foarte mult de nivelul de trai pe care poate sa il ofere Romania. Iar in acest caz, Romania nu este intr-o situatie buna, iar pentru atragerea unui personal inalt calificat, Romania va intra in concurenta cu tari mult mai dezvoltate (de exemplu Germania, Franta, Italia, Austria, Olanda etc.). Prin urmare, sansele sunt minime de a castiga competitia cu tarile vestice.

In aceste conditii, exista un risc semnificativ ca sistemul public de pensii sa nu poata fi sustinut in forma actuala, respectiv varsta de pensionare, plan de crestere a punctului de pensie, contributi de asigurari sociale. Probabil, cea mai buna optiune este un mix al celor trei parametri mentionati anterior, si anume:

- Majorarea varstei de pensionare. Acesta este un trend care deja se observa la nivel international. Probabil aceasta va fi prima optiune.

si/sau

- Cresterea mai lenta (sau mentinerea constanta) a punctului de pensie. In general, la nivel international, o pensie publica asigura doar un nivel minim de venituri.

si/sau

- Cresterea taxarii pentru populatia activa (prin contributi de asigurari sociale).

Spre exemplu, la nivel international, in perioada 1995 – 2017 au fost implementate urmatoarele masuri:

- 76 de tari au crescut contributia la sistemul public de pensii;
- 55 de tari au crescut pragul varstei de pensionare;
- 60 de tari au redus beneficiile pentru actualii pensionari.

Ca o concluzie a celor expuse anterior, pentru asigurarea unei independente financiare la varsta pensionarii, o mare parte din efort va fi cel propriu – economisirea si investirea personala pentru a depinde cat mai putin de sistemul public de pensii.

Important de mentionat este faptul ca de la generatia X in jos (persoanele nascute in intervalul aproximativ 1961 – 1980), in planificarea comportamentului de economisire, este prudent sa consideram ca pensia publica va fi foarte mica in raport cu nevoile financiare (da, asigurarile sociale devin de fapt o taxa, nu un beneficiu pentru platitor).

Aceasta situatie este observata deja pe plan international, inclusiv in tarile dezvoltate: varsta de pensionare se majoreaza (cu protestele sociale aferente), sau pensionarii se reintorc in campul muncii, deoarece pensia publica este insuficienta pentru acoperirea cheltuielilor curente si de sanatate (Romania neavand o situatie buna nici la acest capitol). De exemplu, reintoarcerea in campul muncii se manifesta in Statele Unite (unde sistemul privat de pensii este optional).

In Romania, taxa curenta aferenta sistemului public de pensii este de 21,25% (in anul 2019). La un calcul simplu, fara a lua in considerare valoarea in timp a banilor, o persoana activa este taxata cu 21,25% din salariu pentru sistemul public de pensii, pentru o perioada de 35 de ani, iar apoi pensia este aproape 45% din salariu. In aceste conditii, o persoana aflata la pensie, primeste in jur de 55%-60% din suma contribuita pe parcursul vietii active.

Daca este luata in considerare si valoarea in timp a banilor, suma primita (ca procent din contributii) este si mai mica. Mai mult, in caz de deces al contributorului, banii cotizati la Pilonul 1 raman in proprietatea statului, iar statul nu are nicio obligatie fata de mostenitori (cu exceptia marginala a pensiei de urmas). Astfel, contributiile de asigurari sociale sunt de fapt o taxa pe munca, nu un beneficiu pentru contributor.

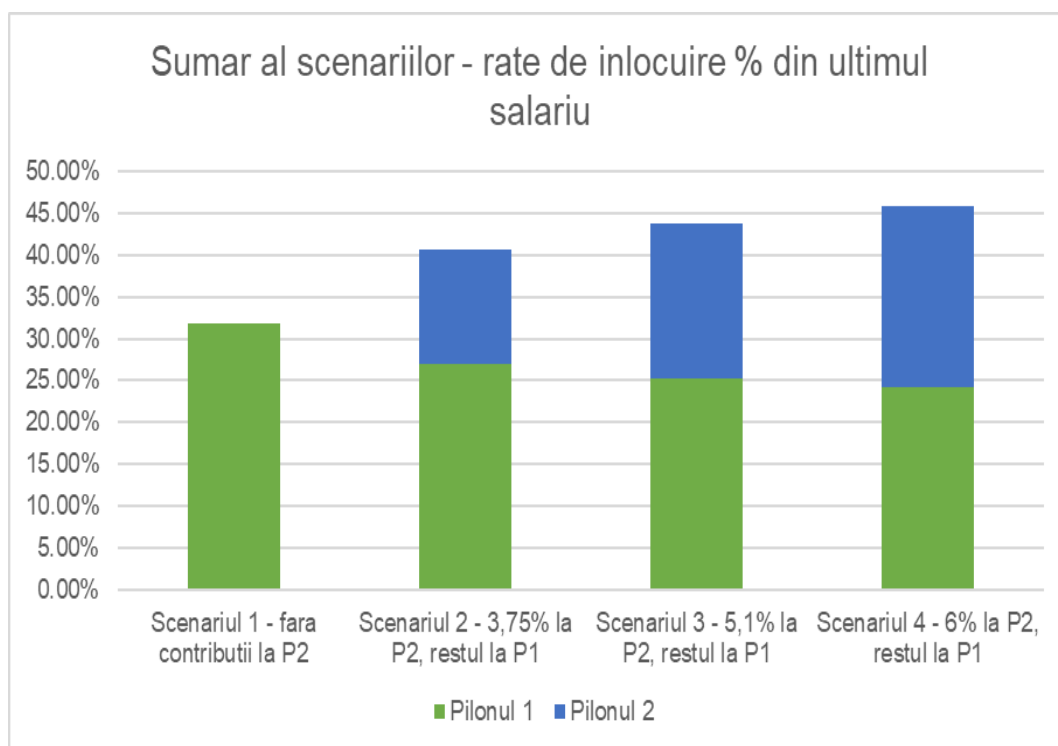
Din aceasta cauza, a nesustenabilitatii pe termen mediu a sistemului public de pensii, a fost infiintat, in anul 2008 sistemul privat – Pilon 2 de pensii, unde banii acumulati (in conturi individuale) sunt proprietatea contributorului si sunt investiti de administratorii fondurilor de pensii in interesul contributorilor. Este important de mentionat faptul ca randamentele acestor fonduri au fost semnificative de la infiintarea sistemului si pana acum. Mai mult, contul de Pilon 2, fiind proprietatea contributorului, in caz de deces al acestuia este transmis automat mostenitorilor. Din pacate, in configuratia actuala, procentul din contributii alocat Pilonului 2 a fost redus, pentru a se acoperi deficitul bugetar, si in prezent este prea mic pentru a asigura independenta financiara a contributorului la varsta pensionarii.

Capitolul 3 - Pilonul 1 versul Pilonul 2

În acest capitol vom prezenta studiul realizat de Asociația CFA România asupra dimensiunii pensiilor viitoare, în care se estimează ce pensii ar putea primi românii, sub condiția unor ipoteze de calcul, atât din Pilonul 1 de pensii cât și din Pilonul 2, ratele de înlocuire ale acestora și efectele estimate ale măririi contribuției la Pilonul 2 de pensii asupra pensiei private ce ar putea fi obținută.

Ipoteze de calcul, pentru un tânăr nou intrat în piața muncii:

- Rata inflației: 3% pe an
- Creștere salarii: inflație + 1%
- Stagiul cotizării: 35 ani (perioada 2019-2054)
- Plata pensiei: 16 ani și 3 luni (speranța medie de viață a femeii și bărbaților ajunși la 65 ani)
- Randament mediu anual Pilon II: inflație + 1%
- Taxe salariale: precum în prezent
- Evoluția punctului de pensie: inflație, a se vedea Capitolul 2 – probleme demografice
- Toate calculele folosesc salariul mediu pe economie
- Randamentul investițional P2 după pensionare considerat 0%

Sursa: estimări Asociația CFA România

Sumar rezultate scenarii:

Sumar scenarii (in preturi 2019)				
Indicator	Scenariul 1 - fara contributii la P2	Scenariul 2 - 3,75% la P2, restul la P1	Scenariul 3 - 5,1% la P2, restul la P1	Scenariul 4 - 6% la P2, restul la P1
Ultimul salariu net	4.012			
Drepturi acumulate in sistemul public				
Numar puncte	1	0,85	0,80	0,76
Pensie lunara	1.275	1.084	1.015	969
Pensie P1 % din ultimul salariu	31,78%	27,01%	25,30%	24,15%
Drepturi acumulate in sistemul privat - Pilonul 2				
Sold acumulat P2		106.923	145.415	171.076,29
Pensie lunara P2	0	544,97	741	872
Pensie P2 % din ultimul salariu	0%	13,58%	18,47%	21,73%
Total pensie (P1+P2)	1.275	1.629	1.756	1.841
Total pensie % din ultimul salariu	31,78%	40,60%	43,77%	45,89%
% din total asigurat din Pilonul 2	0,00%	33,46%	42,21%	47,36%
Crestere pensie datorata P2	-	27,74%	37,73%	44,39%

Sursa: estimari Asociatia CFA Romania

Rezultate detaliate scenarii:

Scenariul 1 - 0% la P2 de la inceput; totul la P1	
Ultimul salariu brut	19.504
Ultimul salariu net	11.411
Ultimul salariu brut in banii de acum	6.857
Ultimul salariu net in banii de acum	4.012
Numar puncte P1:	1,00
Pensie P1:	3.630
Pensie P1 % din ultimul salariu	31,81%
Pensie P1 in banii de acum	1.275
Pensie P1 % din ultimul salariu in banii de acum	31,78%
Acumulat P2	0
Pensie P2	0
Pensie P2 % din ultimul salariu	0%
Acumulat P2 in banii de acum	
Pensie P2 in banii de acum	0
Pensie P2 % din ultimul salariu in banii de acum	0%

Total rata de inlocuire - nominal **31,81%**

Total rata de inlocuire - real **31,78%**

Sursa: estimari Asociatia CFA Romania

Scenariul 2 – 3,75% la P2; diferenta la P1	
Ultimul salariu brut	19.504
Ultimul salariu net	11.411
Ultimul salariu brut in banii de acum	6.857
Ultimul salariu net in banii de acum	4.012
Numar puncte P1:	0,85
Pensie P1:	3.085,21
Pensie P1 % din ultimul salariu	27,04%
Pensie P1 in banii de acum	1.084
Pensie P1 % din ultimul salariu in banii de acum	27,01%
Acumulat P2	304.122
Pensie P2	1.550,06
Pensie P2 % din ultimul salariu	13,58%
Acumulat P2 in banii de acum	106.923
Pensie P2 in banii de acum	544,97
Pensie P2 % din ultimul salariu in banii de acum	13,58%

Total rata de inlocuire - nominal **40,62%**

Total rata de inlocuire - real **40,60%**

Sursa: estimari Asociatia CFA Romania

Scenariu 3 - 5,1% la P2; diferenta la P1	
Ultimul salariu brut	19.504
Ultimul salariu net	11.411
Ultimul salariu brut in banii de acum	6.857
Ultimul salariu net in banii de acum	4.012
Numar puncte P1:	0,80
Pensie P1:	2.889
Pensie P1 % din ultimul salariu	25,32%
Pensie P1 in banii de acum	1.015
Pensie P1 % din ultimul salariu in banii de acum	25,30%
Acumulat P2	413.606
Pensie P2	2.108
Pensie P2 % din ultimul salariu	18,47%
Acumulat P2 in banii de acum	145.415
Pensie P2 in banii de acum	741
Pensie P2 % din ultimul salariu in banii de acum	18,47%

Total rata de inlocuire - nominal **43,80%**

Total rata de inlocuire - real **43,77%**

Sursa: estimari Asociatia CFA Romania

Scenariu 4 - 6% la P2; diferenta la P1	
Ultimul salariu brut	19.504
Ultimul salariu net	11.411
Ultimul salariu brut in banii de acum	6.857
Ultimul salariu net in banii de acum	4.012
Numar puncte P1:	0,76
Pensie P1:	2.759
Pensie P1 % din ultimul salariu	24,18%
Pensie P1 in banii de acum	969
Pensie P1 % din ultimul salariu in banii de acum	24,15%
Acumulat P2	486.595
Pensie P2	2.480
Pensie P2 % din ultimul salariu	21,73%
Acumulat P2 in banii de acum	171.076
Pensie P2 in banii de acum	872
Pensie P2 % din ultimul salariu in banii de acum	21,73%

Total rata de inlocuire - nominal **45,91%**

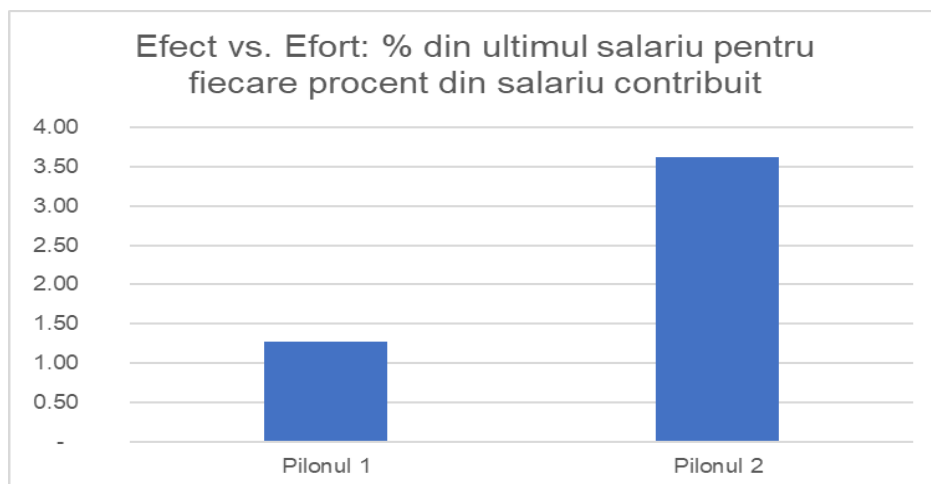
Total rata de inlocuire - real **45,89%**

Sursa: estimari Asociatia CFA Romania

Capitolul 4 – Concluzii

Provocari pentru sistemul de pensii din Romania

- Scenariile in care se mentine contributia la Pilonul 2 aduc intotdeauna pensii mai mari pentru individ (fata de scenariul in care nu exista Pilonul 2);
- Cu cat contributia alocata catre Pilonul 2 este mai mare cu atat pensia si rata de inlocuire estimata este mai mare;
- Pensia acumulata in Pilonul 2 suplimenteaza in mod consistent pensia de stat si elimina riscul dependetei de factorii demografici;
- Rezultatul masurat ca rata de inlocuire a salariului cu pensia generata de fiecare punct procentual de contributie este semnificativ mai mare la Pilonul 2;

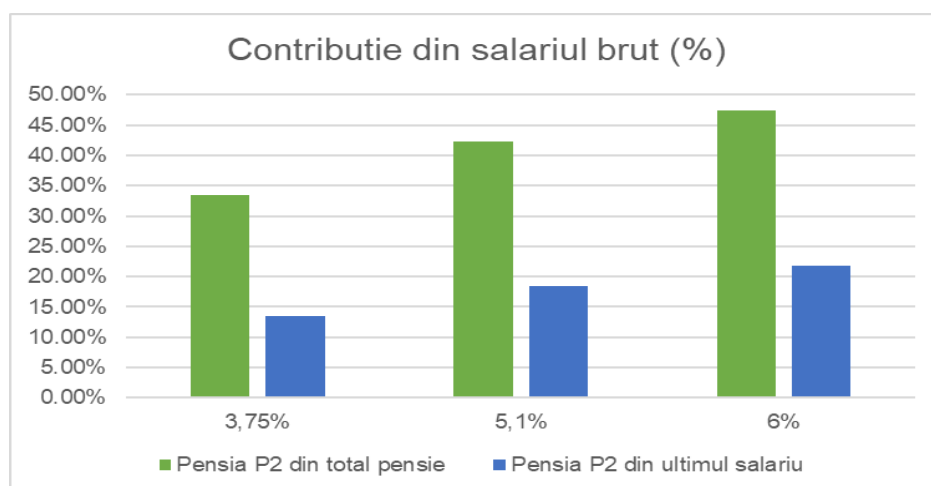

Sursa: estimari Asociatia CFA Romania

- Procentul de contributie la Pilonul 2 trebuie sa fie dimensionat astfel incat aportul pensiei Pilonul 2 la total pensie sa fie relevant:

Contributie din salariul brut (%)	Pensia Pilon 2 din total pensie	Pensia Pilon 2 din ultimul salariu
3,75%	33,46%	13,58%
5,1%	42,21%	18,47%
6%	47,36%	21,73%

Sursa: estimari Asociatia CFA Romania

Sursa: estimari Asociatia CFA Romania

Alte informatii relevante:

- O rata de inlocuire (a ultimului salariu prin pensie) considerata adecvata este de circa 70% (studiu KPMG, Aprilie 2018, "Importanta si principalele beneficii ale asigurarilor de viata si pensiilor private"; recomandare OECD);
- Toate scenariile considerate in studiul nostru releva date de inlocuire semnificativ inferioare nivelului de 70%;
- In scenariul cu contributie doar la Pilonul 1, rata de inlocuire este de doar 31,7%, adica sub jumatate din necesar;
- In scenariul 4 (contributia la Pilonul 2, de 6% prevazuta de legislatie insa nerealizata) rata de inlocuire creste la 46%;
- Statele din OECD au contributii la sisteme similare cu P2 de 5%-10% (media celor mai slabe 5 state din 25 state OECD analizate este de 5%, mai multe informatii in Studiul Mercer – "Sistemul Ideal de Pensii", Anexa 2);
- Soldul acumulat P2 are in plus avantajul ca poate fi lasat mostenire in cazul decesului. De remarcat faptul ca pensia Pilon 1 nu se mosteneste.

Capitolul 5 - Cele 10 principii ale sistemului ideal de pensii

Pentru a asigura independenta financiara a persoanelor varstnice este necesara stabilirea unui cadru unitar, care sa prevada rolul statului in asigurarea unui venit minim pentru fiecare cetatean, dar si flexibilitate si oferirea de facilitati fiscale si investitionale, astfel incat participarea contribuabililor sa fie stimulata in mod adecvat. In plus, cetatenii trebuie sa fie educati in mod adecvat pentru a constientiza importanta participarii lor la sistemul de pensii cu toate componentele sale. Este clar ca sistemul pensiei de stat (Pilon 1) nu va putea sa asigure un trai decent pe termen lung pentru persoanele varstnice din motive demografice (imbatranirea populatiei, imigratie, etc) prezente in intreaga lume sau particulare Romaniei.

Povara financiara pentru bugetul de stat va deveni nesustenabila in viitorul apropiat. Astfel constientizarea populatiei active privind necesitatea acumularii de resurse din timp, prin contributii la fonduri de pensii specializate devine o necesitate. In acelasi timp, trebuie precizat ca trecerea de la sistemul pensiilor obligatorii de stat de tip "pay-as-you-go" la un sistem combinat cu fonduri de pensii private (obligatorii si facultative) si scaderea ponderii contributiilor la sistemul de stat in paralel cu majorarea contributiilor la ceilalti doi piloni este una graduala si care va majora in prima instanta, presiunea pe deficitele bugetare datorate sistemului de pensii de stat. Cu toate acestea, guvernantii trebuie sa faca eforturi pentru continuarea si chiar accelerarea acestei treceri graduale, inainte ca presiunile acumulate sa aiba un impact major asupra pensiilor acordate si a deficitelor bugetare. Astfel, autoritatile trebuie sa tina cont de cele 10 principii ale independentiei financiare, asa cum au fost ele stabilite la nivel mondial, in studiul comandat de CFA Institute si realizat de Mercer in anul 2015: "Sistemul de Pensii Ideal". Iata cum se pozitioneaza in acest moment sistemul de pensii din Romania fata de cele 10 principii ale independentiei financiare:

1. Guvernul trebuie sa stabileasca **obiective** clare pentru intregul sistem de pensii. Aceste obiective trebuie sa includa rolurile complementare ale fiecarui pilon, si sa contina prevederi referitoare la asigurarea unui venit minim, pentru atenuarea saraciei in randul populatiei varstnice.

In ultimii ani, in Romania am vazut un atac continuu la Pilonul 2 de pensii, iar autoritatile au incercat sa compare in mod direct performantele si utilitatea acestui pilon cu Pilonul 1 (pensia de stat). Astfel, obiectivele sistemului global de pensii, inclusiv complementaritatea celor trei piloni de pensie nu au fost adresate in mod corect si transparent. Dimpotriva, a fost indusa o ambiguitate privind rolul pilonilor 2 si 3. Statul si-a dorit sa mentina rolul de (cvasi)unic distribuitor al sistemului de protectie sociala pentru persoanele varstnice, astfel incat partidele de la guvernare si administratiile locale alese politic sa detina o influenta importanta asupra acestui segment de votanti.

Pentru Pilonul 3 interesul este inca redus din partea participantilor dar si a organismelor de reglementare si control, in conditiile in care legislatia aferenta acestui pilon nu este completa inca si pare ca nu exista suficient interes pentru dezvoltarea lui.

2. Trebuie sa existe un **nivel minim de finantare al** sistemului general de pensii. Acest sistem general va fi disponibil tuturor participantilor eligibili, indiferent daca contributiile la sistemul de pensii provin de la angajatori, angajati sau de la cei cu profesii liberale, precum si celor care au varsta pentru a munci, si primesc anumite forme de venituri de inlocuire. In esenta, aceasta inseamna ca fiecare participant eligibil, (persoana care a muncit vreodata) va avea un cont de pensii care il indreptateste sa primeasca venituri in viitor.

In acest moment, in Romania doar participantii la Pilonul 2 si Pilonul 3 de pensii detin conturi personale in care se acumuleaza contributiile lor la pensie. Pilonul 1 functioneaza pe principiul "pay-as-you-go", deci contributiile platite prin intermediul angajatorilor se vireaza direct la bugetul de stat. Tot de la buget sunt platite pensiile de stat pentru cei indreptatiti. Astfel, Pilonul 1 nu are caracteristicile unui fond unde se acumuleaza sume, iar banii platiti de angajati acum se duc catre actualii pensionari; asadar, veniturile oricarui pensionar depind de contributiile angajatilor de la acel moment si eventual de finantarea suplimentara de la bugetul de stat, care se alocata in mod traditional pentru a acoperi deficitul datorat contributiilor insuficiente. In consecinta, pensionarii nu au certitudinea existentei unui fond de acumulare din care se platesc pensii, ci depind de alocarile bugetare anuale pentru pensiile de Pilon 1.

3. Trebuie sa existe **optiuni standard de participare la sistemul de pensii**, atractive si eficiente din punctul de vedere al costurilor, pentru participantii care nu doresc sa faca alegeri in acest sens. Aceste optiuni trebuie sa cuprinda atat perioada de dinainte de pensionare, cat si pe cea de dupa pensionare.

In acest moment, participantii la sistemul public de pensii (Pilon 1) au o singura optiune de participare, asa cum este ea stabilita prin legea pensiilor, aplicata situatiei lor specifice. De asemenea, participarea la Pilonul 2 este reglementata strict si nu exista posibilitatea de a alege modul de participare la sistem, ea fiind obligatorie si nediferentiata, pentru toti cei care indeplinesc conditiile de participare. Participarea la Pilonul 3 este voluntara si depinde de angajator, dar fara existenta unor optiuni pentru participant. Asadar, toti participantii eligibili sunt tratati conform unei optiuni standard de participare, fara posibilitati de alegere a unei variante alternative.

4. **Costurile** totale de administrare si investire ale fiecarui plan de pensii trebuie sa fie facute publice. Este necesar un anumit nivel de concurenta in cadrul sistemului, pentru a incuraja stabilirea corecta a acestor costuri.

Acest principiu este indeplinit pentru fondurile de pensie obligatorii de Pilon 2 si pentru pensiile facultative de Pilon 3, acolo unde exista mai multi administratori si implicit o piata competitiva si transparenta totala a costurilor si performantelor investitiilor, in cadrul (destul de strict) al legislatiei aplicabile. Pentru pensiile de Pilon 1, criteriile transparentei si concurentei nu sunt indeplinite. Sumele colectate nu sunt acumulate intr-un fond special si nu sunt investite; din ele se fac platile de pensii si in cazul in care raman sume suplimentare, acestea se varsa la buget pentru alte utilizari.

5. Sistemul de pensii trebuie sa aiba un anumit nivel de **flexibilitate**, deoarece fiecare participant are o serie de circumstante personale si financiare specifice. Aceasta flexibilitate include recunoasterea faptului ca pensionarea poate aparea la varste diferite si in moduri diferite in cadrul populatiei.

Flexibilitatea sistemului este cea prevazuta in legea pensiilor si este limitata la modul de calcul al pensiei de stat, pe baza nivelului punctului de pensie, in functie in principal de nivelul de cotizare si perioada de cotizare. O adaptare la conditiile specifice si nevoile financiare particulare ale fiecarui participant nu este avuta in vedere in cadrul legal actual.

6. Beneficiile furnizate in timpul anilor de pensie de catre sistem trebuie sa se **concentreze pe furnizarea de venituri lunare**. Totusi, sistemul trebuie sa permita si contributii sau retrageri de capital in perioada anilor de pensie, fara insa a afecta negativ adecvarea de ansamblu a solutiei.

Actualul cadru legislativ prevede pentru beneficiile la pensia de stat numai venituri lunare, la care are dreptul beneficiarul sau in anumite conditii speciale, mostenitorii acestuia (pensie de urmas). Sistemul de pensii de Pilon 2 si Pilon 3 ar putea include si contributii sau retrageri de capital, dar in cadrul strict al legislatiei actuale, aceste prevederi nu exista.

7. Contributiile (sau drepturile acumulate) la nivelul minim stabilit trebuie sa fie considerate ca **intrand in drepturi imediat si sa fie transferabile**. Aceste sume acumulate trebuie insa sa fie accesibile imediat doar in anumite conditii, cum ar fi pensionarea, moartea ori invaliditatea permanenta.

Acest tip de prevederi sunt in mare masura prevazute in legislatia aferenta fondurilor de pensii de Pilon 2 si Pilon 3, dar ele nu sunt aplicabile in actuala structura a pensiilor de stat (de Pilon 1) decat in mod restrans si in cazuri speciale (de exemplu, pensie de urmas sau pensie de invaliditate). O abordare unitara a utilizarii contributiilor si a cazurilor in care acestea intra in drepturi ar fi de dorit, pentru a asigura tuturor contribuabililor un tratament egal in fata legii.

8. Guvernul trebuie sa ofere **facilitati fiscale** sistemelor de pensii finantate, de o maniera echitabila si sustenabila. Aceste facilitati au scopul de a oferi stimulente pentru economisirea voluntara si de a recompensa participantii pentru lipsa accesului la aceste economii pana la pensie.

Planurile de pensii de Pilon 1 si Pilon 2 au caracter obligatoriu, asadar facilitatile fiscale acordate investitiilor realizate de fondurile de pensii de Pilon 2 respecta doar bunele practici in domeniu la nivelul Uniunii Europene si la nivel mondial, fara a constitui stimulente de economisire. Pentru pensiile din Pilon 3, facilitatile fiscale oferite angajatorilor si angajatilor desi existente, nu au fost suficiente pentru a stimula utilizarea acestui sistem de economisire voluntara. Este necesar un efort coordonat de informare, stabilitate in cadrul legal privind facilitatile fiscale acordate, precum si de stimulare in continuare a sistemului de pensii facultative de Pilon 3. In acest sens deductibilitatea de 400 Euro pentru angajat si 400 Euro pentru angajator trebuie crescuta, pentru a incuraja economisirea persoanelor cu venituri medii si peste medii, pentru care 33 Euro lunar reprezinta o suma prea mica. In ultimii ani, abordarea autoritatilor a fost de a sugera participantilor rolul primordial al pensiei de Pilon 1 (de stat) si de a marginaliza ceilalti doi piloni atat la nivel legislativ, cat si in dezbaterile publice.

9. Sistemul de guvernanta corporativa al fondurilor de pensii trebuie sa fie independent fata de guvern si sa nu fie sub controlul angajatorilor.

Acest principiu este respectat de administratorii privati care administreaza fonduri de pensii de Pilon 2 si Pilon 3. Pentru sistemul pensiilor de stat, gestionarea sumelor incasate si platite precum si stabilirea cadrului legislativ de operare a intregului sistem de pensii (cuprinzand cei trei piloni) rolul de initiator legiutor si respectiv de administrator apartine Ministerului Muncii si Protectiei Sociale (cu diversele denumiri ale ministerului respectiv, in functie de structura guvernului la un moment dat). Asadar, sistemul de management este politic si apartine guvernului.

10. Sistemul de pensii trebuie sa constituie obiectul unor reglementari adecvate, care sa includa reglementarea prudentiala a fondurilor de pensii, cerinte de transparenta in comunicare si un anumit nivel de protectie a beneficiarilor sistemului de pensii.

Acest principiu este in mare parte respectat si este conform normelor Uniunii Europene aferente domeniului pensiilor. Totusi, exista inca lacune in legiferare - in special pe componenta de distribuire a drepturilor in perioada de pensionare pentru pensiile de Pilon 2 si Pilon 3 – si unele restrictii si limitari in oportunitatile de investire, precum si alte aspecte tehnice, care depasesc bunele practici la nivel european. In ceea ce priveste componenta de distribuire/plata a pensiilor, este necesara aprobarea Legii de plata a pensiilor private, care va reglementa platile de dupa pensionare, in prezent acestea fiind realizate fie ca suma unica fie ca transe egale pe o perioada de maxim 5 ani. Legislatia ar trebui sa lase libertatea furnizorilor de pensii si a viitorilor pensionari sa isi aleaga tipul de pensie dorita (anuitate sau perpetuitate).

Un alt aspect relevant este faptul ca legislatia actuala diferentiaza intre participanti din punct de vedere al optiunii de plata cu referire la impozitarea acestor drepturi de pensie. In conditiile in care se opteaza pentru suma unica al carei quantum este peste plafonul impozabil se plateste impozit iar in masura in care se opteaza pentru transe lunare al caror quantum se incadreaza sub plafonul impozabil nu se plateste impozit la plata drepturilor de pensie.

Ce poti face tu!

În primul rând, este important să înțelegem că independența noastră financiară la pensionare depinde de acțiunile (de economisire și investiții) pe care le facem în perioada activă. Iar o abordare prudentă, pentru o persoană aparținând generației X (persoanele născute în intervalul aproximativ 1961 – 1980) sau mai tânără, în planificarea economisirii este să pornească de la premisa că, la momentul pensionării sale, pensia publică, în cazul în care va mai exista, îi va asigura condiții minime de subzistență și o va primi de la o vârstă mult mai înaintată decât în prezent. Prin urmare, în planificarea comportamentului de consum și economisire, o abordare prudentă este să ignore venitul din pensia publică și să se concentreze pe venituri alternative.

Asociația CFA România, în cadrul campaniei de educație financiară “Generația I”, generația independența financiară, a identificat un set de 10 reguli pe care fiecare dintre noi poate să și le însușească și să le aplice, atunci când își dorește să dobândească independența financiară:

1. Spune-mi pe ce cheltuiești banii ca să îți spun cine ești: evidența cheltuielilor

Când monitorizăm lunar pe ce alegem să consumăm resursele, altfel spus, atunci când stabilim o regulă din a ține evidența cheltuielilor, vom observa lucruri interesante. De pildă, câți bani risipim pe lucruri de care nu avem cu adevărat nevoie, câți bani am putea alocă priorităților noastre. Pastrează bonurile fiscale, folosește lunar un raport al tranzacțiilor bancare, cele mai mici cheltuieli contează! Fără o evidență clară este foarte greu să obținem o imagine de ansamblu asupra cauzelor consumatoare de venit.

2. Alege unde îți distribui resursele: bugetul lunar de cheltuieli

După ce am stabilit cât este necesar să cheltuim și cât este risipa, următorul pas este bugetul lunar de cheltuieli. Experimentează cu mai multe formate, de la clasicul buget scris pe agenda – socoteala pe care o faceau bunicii – până la formate electronice disponibile pe Internet. În acest punct îți dorești o imagine de ansamblu a domeniilor în care merg banii tăi.

3. Fii pregătit pentru perioade mai grele: economisirea lunară a unei părți din venit

În acest punct stim cât cheltuim, stim cât este necesar să cheltuim; stim, de asemenea, că economia, precum viața, nu este constantă. O parte din venit ar trebui să fie destinat economisirii. Există numeroase produse bancare special create pentru acest scop. Discută cu banca ta pentru a găsi soluția potrivită.

4. Obiectivul economisirii: oprește-te și întreabă-te „pentru ce?”

Când vine vorba despre resurse, nimic nu ar trebui să fie întâmplător. Pentru ce economisim? Atunci când ne dăm corect răspunsul, vom ști cât și unde să alocăm, în linie cu prioritățile noastre și obiectivele pe termen scurt și lung.

5. Folosește ceea ce au perfecționat alții deja: instrumentele economisirii

Specialiștii au dezvoltat nenumărate produse destinate economisirii. Trebuie doar să te informezi, iar un specialist te poate ajuta să identifici mai rapid instrumentele potrivite pentru tine.

6. Tehnologia, ca resursa a independentei: automatizarea economisirii

Economisirea nu trebuie sa fie o actiune careia sa ii dedici timp zilnic, timp pe care nu il ai. Cauta si foloseste aplicatiile care te ajuta sa automatizezi procesul. Acestea te vor ajuta sa monitorizezi mai usor evolutia resurselor tale.

7. Investeste intelept: diversificarea portofoliului

Investitiile, oricat de sigure par, ne pot surprinde. Acest lucru nu inseamna ca nu ar trebui sa investim, din contra. Diversificarea portofoliului de investitii iti ofera mai multe sanse de a avea venituri din surse multiple, venit care nu ar suferi dezechilibre majore daca una dintre surse esueaza.

8. Asuma-ti riscuri, insa ramai prudent!

Evalueaza atent si testeaza cand trebuie sa iti asumi riscuri si cand sa ramai prudent. Secretul este sa ramai constant informat, la curent cu ultimele evolutii economice. Deoarece economia functioneaza in cicluri, etapele in care este indicat sa risti, investind, versus etapele in care trebuie sa ramai prudent oscileaza. Atunci cand vrei sa risti, consulta un specialist, el o sa iti argumenteze cea mai buna decizie.

9. Esential este sa stii unde sa cauti: informarea continua din surse profesionale

Educatia este un proces continuu. Ceea ce astazi este valabil, maine se poate schimba. De aceea, este esential sa ai o baza de date cu surse profesionale, pe care sa o imbunatatesti constant si din care sa te informezi continuu. Citeste profesionistii din domeniu, cauta opinii avizate, cauta surse corecte de stiri.

10. Cea mai importanta investitie: reevaluarea periodica a nevoilor si prioritatilor

Cea mai importanta investitie este cea in propria persoana. Chiar daca alegi surse externe in care sa depozitezi finantele, reevalueaza periodic prioritatile: in ce moment al vietii te afli? Poate ai nevoie de o casa mai mare, poate vrei sa incepi un business. In functie de acestea, nevoile se schimba, iar economiile si investitiile trebuie ajustate.

Poti obtine mai multe informatii de la specialisti, intrand pe site-ul:

www.generatiaindependenta.ro

Anexa 1

Romania		EC (DG ECFIN) - EPC (AWG) proiectii 2018							
Principalele ipoteze demografice si macroeconomice									
Proiectii demografice (EUROSTAT)		Schimbare 16-70	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Rata fertilitatii		0,4	1,54	1,72	1,81	1,85	1,87	1,88	1,89
Speranta de viata la nastere									
	barbati	11,8	71,8	72,9	75,4	77,8	79,9	81,8	83,6
	femei	9,4	78,9	79,9	81,8	83,6	85,3	86,9	88,3
Speranta de viata la 65 de ani									
	barbati	7,2	14,8	15,4	16,8	18,2	19,5	20,8	22,0
	femei	6,9	18,2	18,8	20,2	21,5	22,8	24,0	25,1
Migratia neta (mii)		66,4	-63,8	-65,1	-51,1	-8,9	7,7	1,6	2,6
Migratia neta ca % din populatie		0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,1	0,0	0,0	0,0
Populatie (milioane)		-4,7	19,7	19,2	18,0	17,0	16,3	15,7	15,0
Copii (0-14 ani) ca % din populatia totala		0,1	15,3	15,2	14,9	14,6	14,8	15,2	15,5
Adulti (25-54 ani) ca % din populatia totala		-9,4	42,7	42,7	37,6	33,8	32,5	32,9	33,3
Populatia activa (15-64 ani) ca % din populatia totala		-11,8	67,1	65,4	63,2	58,6	55,2	54,1	55,3
Populatia in varsta (peste 65 ani) ca % din populatia totala		11,6	17,6	19,4	21,9	26,8	29,9	30,7	29,2
Populatia foarte batrana (peste 80 ani) ca % din populatia totala		9,2	4,3	4,8	5,9	8,4	9,9	12,6	13,5
Populatia foarte batrana (peste 80 ani) ca % din populatia in varsta		21,8	24,4	24,9	26,8	31,2	33,2	41,2	46,2
Populatia foarte batrana (peste 80 ani) ca % din populatia activa		18,0	6,4	7,4	9,3	14,3	18,0	23,3	24,4
Ipoteze macroeconomice*		Medie 16-70	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
PIB potential (rata de crestere)		1,8	3,5	3,4	2,1	1,3	1,3	1,3	1,3
Rata de ocupare a fortei de munca		-0,8	0,1	-0,2	-1,4	-1,1	-0,8	-0,4	-0,3
Mana de lucru: ore lucrate (rata de crestere)		-0,8	-0,1	-0,4	-1,4	-1,1	-0,8	-0,4	-0,3
Productivitatea muncii pe ora (rata de crestere)		2,6	3,6	3,8	3,5	2,4	2,1	1,8	1,5
TFP (rata de crestere)		1,7	2,8	2,6	2,2	1,6	1,3	1,2	1,0
Aprofundarea capitalului (contributie la cresterea productivitatii muncii)		0,9	0,8	1,1	1,3	0,9	0,7	0,6	0,5
PIB potential pe cap de locuitor (rata de crestere)		2,3	4,2	4,1	2,8	1,8	1,7	1,8	1,7
PIB potential pe lucrator (rata de crestere)		2,6	3,4	3,7	3,5	2,5	2,1	1,8	1,5
Potential GDP in 2013 prices (in millions euros)			154,3	168,4	201,8	232,8	269,1	305,8	0,0
Ipoteze legate de forta de munca		Schimbare 16-70	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Populatie (15-64 ani) (mii)		-4,906	13,193	12,563	11,356	9,983	9,003	8,480	8,287
Cresterea populatiei (Populatie activa: 15-64 ani)		0,8	-1,1	-1,3	-0,8	-1,3	-0,8	-0,3	-0,3
Populatie (20-74 ani) (mii)		-4,902	14,006	13,694	12,435	11,536	10,431	9,593	9,104
Cresterea populatiei (20-74 ani)		0,5	-0,7	-0,5	-1,1	-0,4	-1,0	-0,7	-0,2
Fora de munca (15-64 ani) (mii)		-3,262	8,650	8,377	7,439	6,412	5,824	5,547	5,387
Fora de munca (20-74 ani) (mii)		-3,255	8,808	8,531	7,623	6,705	6,074	5,746	5,552
Rata de participare (20-74 ani)		-1,9	62,9	62,3	61,3	58,1	58,2	59,9	61,0
Rata de participare (15-64 ani)		-0,6	65,6	66,7	65,5	64,2	64,7	65,4	65,0
	tinere (15-24 ani)	0,9	28,2	29,1	30,0	29,0	29,2	29,1	29,1
	adulti (25-54 ani)	-0,6	81,9	81,5	81,0	81,1	81,5	81,4	81,3
	in varsta (55-64 ani)	6,7	44,0	47,5	51,5	49,9	49,7	51,4	50,7
Rata de participare (20-74 ani) - Femei		-2,5	53,2	52,0	50,6	47,6	48,0	49,8	50,7
Rata de participare (15-64 ani) - Femei		-1,8	56,1	56,6	54,9	53,2	53,9	54,7	54,4
	tinere (15-24 ani)	1,1	21,9	22,9	23,6	23,0	23,1	23,0	23,1
	adulte (25-54 ani)	-2,5	72,3	71,3	69,5	69,2	69,9	69,8	69,8
	in varsta (55-64 ani)	3,9	34,2	36,0	40,8	37,9	36,9	38,6	38,1
Rata de participare (20-74 ani) - Barbati		-1,5	72,8	72,8	72,1	68,6	68,4	70,0	71,3
Rata de participare (15-64 ani) - Barbati		0,8	74,8	76,5	75,8	75,0	75,3	76,0	75,6
	tinere (15-24 ani)	1,1	34,1	35,1	36,2	35,1	35,3	35,1	35,2
	adulti (25-54 ani)	1,9	91,0	91,2	91,9	92,5	92,9	92,9	92,9
	in varsta (55-64 ani)	8,2	54,9	59,9	62,2	61,8	61,9	63,8	63,1
Varsta medie efectiva de pensionare (Total)		0,1	63,2	63,2	63,3	63,3	63,3	63,3	63,3
	barbati	0,0	64,0	64,0	64,0	64,0	64,0	64,0	64,0
	femei	0,2	62,4	62,4	62,6	62,6	62,6	62,6	62,6
Rata de ocupare a fortei de munca (15-64 ani)		-0,6	61,6	63,3	61,5	60,3	60,7	61,4	61,0
Rata de ocupare a fortei de munca (20-74 ani)		-1,8	59,4	59,4	57,9	55,0	55,1	56,6	57,6
Rata de ocupare a fortei de munca (15-74 ani)		-2,0	55,7	55,9	54,6	51,7	51,7	52,9	53,7
Rata somajului (15-64 ani)		0,1	6,1	5,1	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2
Rata somajului (20-74 ani)		-0,1	5,5	4,6	5,6	5,4	5,4	5,5	5,5
Rata somajului (15-74 ani)		0,0	5,9	4,9	5,9	5,8	5,8	5,9	5,9
Fora de munca (20-74 ani) (milioane)		-3,1	8,3	8,1	7,2	6,3	5,7	5,4	5,2
Fora de munca (15-64 ani) (milioane)		-3,1	8,1	7,9	7,0	6,0	5,5	5,2	5,1
	% tinere (15-24 ani)	1,4	6%	6%	6%	7%	7%	7%	7%
	% adulti (25-54 ani)	-4,2	80%	80%	74%	73%	75%	76%	76%
	% in varsta (55-64 ani)	2,8	14%	13%	20%	20%	18%	16%	17%
Raportul de dependenta demografica		Schimbare 16-70	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Ponderea populatiei in varsta (55-64 ani)		0,6	20,0	18,4	24,2	24,8	23,1	20,3	20,6
Rata de dependenta demografica a persoanelor in varsta (15-64 ani)		26,6	26,3	29,6	34,7	45,7	54,2	56,7	52,8
Rata de dependenta demografica a persoanelor in varsta (20-64 ani)		29,8	28,6	32,2	37,6	50,1	59,6	62,6	58,4
Raportul total de dependenta demografica		31,7	49,1	52,8	58,2	70,6	81,1	84,7	80,8
Raportul total de dependenta economica		48,0	134,0	133,4	147,2	165,6	180,6	184,9	182,0
Raportul de dependenta economica a persoanelor in varsta (15-64 ani)		42,4	39,1	43,3	52,3	69,3	83,0	86,7	81,5
Raportul de dependenta economica a persoanelor in varsta (15-74 ani)		39,8	37,8	41,8	50,3	65,0	78,0	82,1	77,6

Romania		EC (DG ECFIN) - EPC (AWG) 2018 proiectii						
Proiectiile cheltuielilor sistemului de pensii								
Scenariul de baza ca % din PIB	Schimbare 16-70	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Pensii publice, brut	0.7	8.0	7.3	6.6	7.7	8.7	8.9	8.7
Dintre care : Pensii pentru limita de varsta si anticipate	0.7	5.9	5.4	4.9	5.9	6.7	6.9	6.7
Pensii de invaliditate	0.0	0.6	0.6	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6
Pensii pentru urmasi	0.2	0.4	0.4	0.4	0.5	0.6	0.6	0.6
Altele	-0.2	1.0	0.8	0.6	0.7	0.7	0.8	0.8
Pensii aferente veniturilor (pentru limita de varsta si anticipate), brut	0.7	5.9	5.4	4.9	5.8	6.7	6.9	6.6
Pensii private individuale, brut	1.1	0.0	0.0	0.2	0.5	0.8	1.0	1.1
Pensii noi, brut (pentru limita de varsta si anticipate)	0.0	0.2	0.1	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1
Pensii publice, net	0.9	7.7	7.2	6.6	7.6	8.6	8.8	8.6
Pensii publice, contributi	0.3	5.6	5.8	5.4	5.2	5.3	5.5	5.9
Indicatori aditionali	Schimbare 16-70	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Pensii publice, net / Pensii publice, brut, %	2.6	96.3%	98.9%	98.9%	98.9%	98.9%	98.9%	98.9%
Pensionari (la 1000 de persoane)	-4.8	515.2	518.6	513.1	552.7	562.7	546.7	510.4
Pensionari peste 65 ani (la 1000 de persoane)	42.4	353.7	364.0	359.3	400.7	430.7	431.5	396.1
Procentul pensionarilor sub 65 de ani din toti pensionarii	-8.9	31%	30%	30%	28%	23%	21%	22%
Drepturi acumulate in sistemul public %	-9.5	35.5	31.9	26.6	25.8	25.8	25.9	26.0
Rata de inlocuire la pensionare % (venituri aferente pensilor pentru limita de varsta)	-0.7	30.2	31.6	31.5	29.9	30.4	30.2	29.5
Stagiu de cotizare mediu, ani (pensii noi, aferente veniturilor)	1.5	31.0	31.2	32.1	31.5	32.3	32.8	32.5
Contribuabili (Pensii publice, la 1000 de persoane)	-108.6	559.1	624.9	542.9	472.8	436.4	429.5	450.6
Raport contribuabili / pensionari (Pensii publice)	-0.203	1.085	1.205	1.058	0.855	0.775	0.786	0.883

Anexa 2

În anul 2014, „Melbourne Mercer Global Pension Index” a comparat sistemele de venituri din pensii din 25 de țări din toată lumea. În fiecare țară, valoarea Indicelui a fost determinată luând în considerare peste 50 de întrebări împartite în sub-indici: adecvare, sustenabilitate și integritate.

Următorul tabel compară unele dintre caracteristicile subliniate în cele „Zece principii ale unui sistem ideal de pensii” cu datele reale pentru cele mai bune cinci sisteme și un scor mediu pentru cele mai slabe sisteme din raportul din 2014 privind acest Indice.

Tara	Acoperire ¹	Active ²	Finantarea prin contributii ³
1 Danemarca	83,7%	173,2%	12,0%
2 Australia	68,5%	96,7%	9,5%
3 Olanda	88,0%	155,4%	8,0%
4 Finlanda	74,2%	88,0%	4,7%
5 Elvetia	70,5%	113,7%	9,0%
Media a celor mai slabe 5 sisteme ⁴	22,1%	22,3%	5,0%
România ⁵	80,9%	5,06%	3,75%

Note

1. Ce proporție a populației de vârstă activă participă la fondurile de pensii private?
2. Care este nivelul activelor fondurilor de pensii ca procent din PIB?
3. Care este nivelul minim de contribuții obligatorii economisite pentru veniturile din pensii, exprimat ca procent din castiguri?
4. Rezultatele din China, India, Indonezia, Japonia și Coreea.
5. Datele preluate de la A.S.F. și I.N.S. pentru finalul anului 2018.

Declarație de declinare a responsabilității: Prezentul raport este prezentat doar ca o bază de discuții. Deși s-au depus toate eforturile pentru a asigura acuratețea și completitudinea materialelor din prezentul raport, autorii nu garantează acest lucru și nu acceptă vreo obligație pentru nicio pierdere sau daună suportată ca urmare a utilizării prezentului raport, sau a informațiilor conținute în acesta.

